

VITR-NAMAZ U SUNNETU ALLAHOVOG POSLANIKA, A. S.:

Prilog argumentaciji propisa o vitru u hanefijskom mezhebu i islamskoj tradiciji Bošnjaka

Hafiz Elvir DURANOVIĆ

UDK 28-534.3

SAŽETAK: Posljednjih dvadesetak godina islamska tradicija Bošnjaka našla se na udaru kritike 'sljedbenika hadisa' koji, oslanjajući se prvenstveno na hadis i hadiske znanosti, nastoje osporiti pojedine propise hanefijskog mezheba. Autor je u ovom radu na osnovu Kur'ana, Sunneta Allahovog Poslanika, a. s., i prakse *selefi-saliba* ponudio argumente koji podržavaju propise hanefijskog mezheba, pa s tim i islamske tradicije Bošnjaka, o vremenu i načinu obavljanja vitr-namaza.

Ključne riječi: vitr, vitr-namaz, vadžib-namaz, broj rekata vitra, kunut-dova, hanefijski mezheb, islamska tradicija Bošnjaka

Uvod

Vitr-namaz je noćni namaz koji se klanja nakon jacie i jacijskih sunneta i može se klanjati do zore. Poput svih ostalih namaza i vitr-namaz se u Bosni i Hercegovini obavlja prema pravilima hanefijske pravne škole na način kako je to uobičajeno islamskom tradicijom Bošnjaka. To znači da Bošnjaci klanjaju tri rekata vitr-namaza u džamiji iza jacijskih sun-sunneta, a prije namaskog zikra i dove. Vitr-namaz klanja se isto kao i farz akšam-namaza s tim što se na trećem rekatu vitra nakon *Bismile* i *El-Fatibe* uči sura ili nekoliko ajeta iz Kur'ana, a potom se prije ruku'a izgovori tekbir i podižu ruke do mehkih dijelova ušiju, isto kao kod početnog tekbira, zatim se ruke ponovo svežu na pojasu i prouči uobičajena kunut-dovu. Oni koji žele i koji su sigurni da ga neće ostaviti mogu vitr-namaz

klanjati krajem noći u svojoj kući. Na ovakav način vitr-namaz se u našoj zemlji obavlja od dolaska islama u XV stoljeću do danas.

Primjetno je, međutim, da neke osobe u novije vrijeme, pozivajući se na Sunnet Allahovog Poslanika, a. s., klanjaju pojedine dijelove vitr-namaza na drugačiji način nego što su to Bošnjaci uobičajili što, eventualno, kod osoba koje ne poznaju detaljno vjerske propise može izazvati određene nedoumice i sumnje. U ovom radu ponudili smo neke od argumenata na koje su se oslanjali učenjaci hanefijske pravne škole kada su donosili propis o tome kada i na koji način se klanja vitr-namaz. Propise hanefijskog mezheba o vitr-namazu navodili smo prema djelu rahmetli Muhameda Seida Serdarevića, *Fikbul-ibadat*. Tekstove propisa o vitr-namazu stavili smo u

vidu podnaslova, dok smo argumente na osnovu kojih su, između ostalog, doneseni takvi propisi, naveli bez suvišnih i nepotrebnih komentara.

Ovaj rad prevashodno je namijenjen imamima od kojih se u današnje vrijeme uz vjerski propis nerijetko zahtjeva da ponude i validne argumente za taj propis, ali i svim sljedbenicima hanefijskog mezheba u Bosni i Hercegovini koje žele proširiti svoja znanja o vitr-namazu.

Jedna od velikih blagodati života u okrilju islamske tradicije Bošnjaka jeste uvažavanje i poštivanje svih priznatih mezheba u islamu i svih islamskih učenjaka neovisno kojem mezhebu pripadali. Stoga se u ovom radu uopće nismo bavili propisima drugih mezheba o vitr-namazu i njihovom argumentacijom.

Uz većinu hadisa i esera u ovom radu naveli smo izvor u kojem su

zabilježeni i stepen njihove vjerdostojnosti. Nastojali smo što je moguće više koristiti zbirke hadisa prevedene na bosanski jezik kako bi oni koji to žele lakše mogli provjeriti navode iz ovog rada.

Vitr-namaz je vadžib¹

Abdullah ibn Omer, r. a., kaže: "Neka vaš posljednji namaz noću bude vitr."² Abdullah ibn Omer, r. a., prenosi da je Allahov Poslanik, a. s., rekao: "Klanjajte vitr prije zore."³

Ebu Se'id el-Hudri, r. a., prenosi da je Allahov Poslanik, a. s., rekao: "Klanjajte vitr prije zore."⁴

Džabir, r. a., prenosi da je Allahov Poslanik, a. s., rekao: "Ko se boji da neće ustati krajem noći, neka vitr klanja početkom noći, a ko želi (i može) ustati krajem noći, neka vitr klanja tada, jer, zaista, namazu krajem noći prisustvuju meleki i tada ga je bolje obaviti."⁴

Burejde, r. a., kaže: "Čuo sam Allahovog Poslanika, a. s., da je rekao: "Vitr-namaz je obaveza, pa ko ga ne bude klanjao ne pripada nama; Vitr-namaz je obaveza, pa ko ga ne bude klanjao ne pripada nama; Vitr-namaz je obaveza, pa ko ga ne bude klanjao ne pripada nama."⁵

Ebu Se'id el-Hudri, r. a., prenosi da je Allahov Poslanik, a. s., rekao: "Allah vam je, zaista, dodao još jedan namaz, a to je vitr."⁶

Haridže ibn Huzafe, r. a., kaže: "Allahov Poslanik, a. s., je (jedne prilike) izišao pred nas i rekao: Allah vam je dodao (još) jedan namaz. On je za vas bolji od najbolje stoke. To je vitr-namaz. Allah vam ga je odredio između jacijskog namaza i zore."⁷

Ebu Temim el-Džešani prenosi da je Amr ibn el-'As jedne prilike ljudima držao govor, pa je rekao: "Ebu Basre, r. a., mi je prenio da je Allahov Poslanik, a. s., rekao: Allah vam je, uistinu, dodao još jedan namaz, a to je vitr. Klanjajte ga

između jacija-namaza i sabah-namaza." Ebu Temim kaže: "Ebu Zerr, r. a., me je poveo sa sobom iz džamije i otišli smo do Ebu Basre, r. a., pa ga je Ebu Zerr, r. a., upitao: "Da li si ti čuo da Allahov Poslanik, a. s., govori to što je rekao Amr?" Ebu Basre, r. a., reče: "Da, čuo sam Allahovog Poslanika, a. s., da je to rekao."⁸

Ebu Se'id, r. a., prenosi da je Allahov Poslanik, a. s., rekao: "Ko prespava vitr-namaz ili ga zaboravi klanjati, neka ga naklanja kad se probudi ili kad se sjeti da ga nije klanjao."¹⁰

Muslim štićenik Abdul-Kajsa kaže: "Neki čovjek je upitao Abdullaha ibn Omera, r. a.: "Da li je vitr-namaz sunnet?" Ibn Omer, r. a., reče: "Kakav sunnet! Vitr je klanjao Allahov Poslanik, a. s., i klanjaju ga (svi) muslimani!" Čovjek reče: "Ne to, nego da li je vitr sunnet?" Abdullah ibn Omer, r. a., mu odgovori: "Meh, zar ne shvataš? Vitr je klanjao Allahov Poslanik, a. s., i klanjaju ga (svi) muslimani!"¹¹

¹ Muhamed Seid Serdarević, *Fikbul-ibadat*, Vrhovno islamsko starješinstvo u SFRJ, Sarajevo, 1968., str. 96. Veliki broj islamskih učenjaka smatra da vitr nije vadžib nego pritrđeni sunnet (sunneti muekkehde). Ebu Hanifini učenici Muhammed i Jusuf također su takvog stanovišta. Međutim, na osnovu argumenata na koje se oslanjao Ebu Hanife, a koje djelimično navodimo u ovom radu, jasno je da je vitr na višem stepenu od dobrovoljnih namaza, a Allah najbolje zna.

² Muhammed b. Ismail El-Buhari, *Sabihu-l-Buhari Buharijeva zbirka hadisa 1*, s arapskog preveli Hasan Škapur ..., Visoki saudijski komitet za pomoć Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2008. godine, tom 1., hadis br. 998., str. 674.; Ebu Husejn Muslim ibn Hadždžadž el-Kušejri en-Nejsaburi, *Sabih Muslim*, Dar el-kutub el-'ilmije, Bejrut, 1991. godine, Knjiga o Namazu musafira i skraćivanju namaza, hadis br. 151 (752), str. 518.

³ Muslim, *Sabih Muslim...*, Knjiga o Namazu musafira i skraćivanju namaza, hadis br. 149 (700), str. 517.

⁴ Muslim, *Sabih Muslim...*, Knjiga o Namazu musafira i skraćivanju namaza, hadis br. 160 (754), str. 519.

⁵ El-Munziri, *Muslimova zbirka hadisa - sažetak*, prijevod s arapskog Muhamed Mrahorović..., El-Kalem, Sarajevo, 2004. godine, hadis br. 393., str. 186.

⁶ Ebu Davud, *Sunen Ebu Davuda*, prijevod i komentar Mahmut Karalić, Novi Pazar, 2012. godine, tom 2., hadis br.

1419., str. 390. Hadis je *hasen* (dobar), Vidi: Allama Muhammed ibn Ali en-Nimavi, *Asar es-Sunen*, Mektebe el-Bušra, Karači, 2011. godine, hadis br. 583., str. 221-222.

⁷ El-Hafiz Ebu Kasim Sulejman ibn Ahmed ibn Ejjub el-Luhami et-Taberani, *Musned es-Šamijin*, Muessese er-risale, Bejrut, 1409./1989., tom 4., hadis br. 2848., str. 100. Hadis je *hasen*. Vidi: Ebu Fadl Šihabuddin Ahmed ibn Ali ibn Hadžer el-'Askalani, *Ed-Diraje fi tabridž ehadis el-Hidaje*, Dar el-Ma'rife, Bejrut, tom 1., hadis 241., str. 189.

⁸ Ebu Isa et-Tirmizi, *Tirmizijina zbirka hadisa*, prijevod i komentar prof. Mahmut Karalić, Elči Ibrahim-pašina medresa, 1999. godine, tom 2., hadis br. 451., str. 232.; Ebu Davud, *Sunen Ebu Davuda...*, tom 2., hadis br. 1418., str. 389-390.; Ebu Davud nije rekao ništa o ravijama (prenosiocima) ovog hadisa, a poznato je da je njegov običaj bio da šuti o ravijama onih hadisa koje je smatrao autentičnim (*sabih*). Hakim navodi da je hadis *sabih*. Vidi: Imam Hafiz Ebu Abdullah Hakim en-Nejsaburi, *El-Mustedrek 'ala sabihajn*, Daru el-haremejn li et-tiba'ati ve en-nšri'i ve et-tevzi'i, prvo izdanje, Kairo, 1997. godine, tom 1., hadis br. 1149., str. 439.; Bedrudin Ajni također navodi da je ovaj hadis *sabih*. Vidi: Bedrudin ebu Muhammed Mahmud ibn Ahmed el-'Ajni, *'Umde el-Kari šerh Sabih el-Buhari*, Dar el-kutub el-'ilmije, Bejrut, prvo izdanje 2001. godine, tom 7., str. 17.

⁹ Nuruddin Ali ibn ebi Bekr ibn Sulejman el-Hejseni el-Misri, *Medžme'a ez-zeva'id ve menbe'a el-feva'id*, Dar el-kutub el-'ilmije, Bejrut, 2001., godine, tom 2., hadis br. 3435., str. 413-414.; Imam Ahmed ibn Hanbel, *Musned*, Muessese er-risale, Bejrut, 1997. godine, tom 39., hadis br. 23851., str. 271. Šu'ajb Arnaut i Adil Mušid navode da je ovaj hadis *sabih*. Vidi: Isto djelo, fusnota br. 1, str. 271.

¹⁰ Hafiz Ali ibn Omer ed-Darekutni, *Sunen ed-Darekutni*, Muessese er-risale, tom 2., hadis br. 1637, str. 339.; Ahmed ibn Hanbel, *Musned...*, tom, 17., hadis br. 11264. i 11395., str. 366 i 485. Šu'ajb Arnaut navodi da je ovaj hadis *sabih*. Vidi: Isto djelo, fusnota br. 4, str. 366 i fusnota br. 4, str. 485.; Hakim en-Nejsaburi, *El-Mustedrek 'ala sabihajn...*, tom 1., hadis br. 1128., str. 434. Hakim kaže da je hadis *sabih* po uvjetima Buharije i Muslima, a Zehebi se slaže s njim.

¹¹ Malik ibn Enes, *Muvetta'*, valorizacija: Muhammed Fuad Abdalbaki, Dar ihja' et-turas el-'arebijj, Bejrut, 1985. godine, tom 1., Knjiga o noćnom namazu, hadis br. 17., str. 124.; Ebu Bekr Abdullah ibn Muhammed ibn ebi Šejbe el-'Absi el-Kufi, *Musannif libni ebi Šejbe*, valorizacija: Muhammed Avvama, Dar el-kible li es-sekaf el-islamijje, Džedda, i Muessese 'ulumu el-Kur'an Damask, 2006. godine, tom 4., hadis br. 6921., str. 498. Muhammed Avvama navodi da je ovaj hadis sahih. Vidi: Isto djelo, fusnota za hadis br. 6921., str. 498.

Vitr-namaz se klanja u jacijsko vrijeme, ali se ne može klanjati prije farza jacija-namaza.¹² Vitr je bolje odgoditi do kraja noći ako je čovjek siguran da će se tada probuditi.¹³

Džabir, r. a., prenosi da je Allahov Poslanik, a. s., rekao: "Ko se boji da neće ustati krajem noći, neka vitr klanja početkom noći, a ko želi (i može) ustati krajem noći, neka vitr klanja tada, jer, zaista, namazu krajem noći prisustvuju meleki i tada ga je bolje obaviti."¹⁴

Hazreti Aiša, r. a., kaže: "Allahov Poslanik, a. s., je vitr-namaz klanjao u svakom dijelu noći. Pred kraj života klanjao je vitr pred zorom."¹⁵

Ebu Hurejre, r. a., kaže: "Vjerovjesnik, a. s., mi je preporučio da vitr klanjam prije spavanja."¹⁶

Abdullah ibn Omer, r. a., prenosi da je Allahov Poslanik, a. s., rekao: "Neka vaš posljednji namaz u noći bude vitr."¹⁷

Ebu Katade prenosi da je Allahov Poslanik, a. s., upitao Ebu Bekra, r. a.: "Kada klanjaš vitr?" Odgovorio je: "Početkom noći." Vjerovjesnik, a. s., je upitao i Omera, r. a.: "Kada ti klanjaš vitr?" Omer je odgovorio: "Krajem noći."

Allahov Poslanik, a. s., je tada za Ebu Bekra, r. a., rekao: "On je oprezan.", a za Omera, r. a., je rekao: "On se uzda u svoju snagu."¹⁸

Abdullah ibn Omer, r. a., prenosi da je Vjerovjesnik, a. s., rekao: "Kada nastupi zora prestaju svi noćni namazi i vitr. Klanjajte vitr prije zore."¹⁹

Vitr-namaz se sastoji od tri rekata i jednog selama.²⁰

Hazreti Aiša, r. a., kaže: "Allahov Poslanik, a. s., bi (noću) klanjao četiri rekata i ne pitaj za njihovu ljepotu i dužinu! Nakon toga opet bi klanjao četiri rekata i ne pitaj za njihovu ljepotu i dužinu, a zatim bi klanjao još tri rekata (vitra)."²¹

Abdullah ibn Abbas, r. a., prenosi da je jedne noći promatrao Allahovog Poslanika, a. s., kako klanja noćni namaz. Pri kraju hadisa Ibn Abbas kaže: "Zatim je klanjao tri rekata vitra." Potom je mujezin proučio ezan (za sabah-namaz) i on je izašao na namaz učeći dovu: "Allahu moj učini da u mom srcu bude svjetlo..."²²

Abdullah ibn ebi Kajs kaže: "Upitao sam hazreti Aišu, r. a.: "Koliko rekata vitra je klanjao Allahov Poslanik, a. s.?" Odgovorila je: "Klanjao bi četiri

rekata i tri vitra, šest rekata i tri vitra, osam rekata i tri vitra i deset rekata i tri vitra. Nije klanjao više od trinaest rekata i manje od sedam rekata."²³

Misver ibn Mahreme kaže: "Ukopali smo Ebu Bekra, r. a., noću. Nakon toga hazreti Omer, r. a., reče: "Nisam klanjao vitr." Zatim je Omer ustao da klanja, a mi smo se poredali u safove iza njega, pa nam je klanjao tri rekata vitra, a selam je predao samo na kraju namaza."²⁴ Ovaj hadis je došao i drugim lancem prenosilaca.

Ibn Sebbak kaže: "Omer, r. a., je ukopao Ebu Bekra, r. a., noću. Nakon toga otišao je u džamiju i klanjao tri rekata vitra."²⁵

Ukbe ibn Muslim kaže: "Upitao sam Abdullaha ibn Omera o vitr-namazu, pa mi je rekao: "Znaš li ti koji je dnevnini vitr? Odgovorio sam: "Da, to je akšam-namaz." Rekao je: "Lijepo, istinu si rekao." Zatim je dodao: "Jedne prilike bili smo u džamiji, pa je ustao neki čovjek i upitao Allahovog Poslanika, a. s., o vitr-namazu ili o noćnom namazu, pa mu je Vjerovjesnik, a. s., rekao: "Noćni namaz je dva po dva rekata. Pa kada se budeš bojao da će nastupiti sabah, klanjaj jedan rekat vitra."²⁶ U objašnjenju ovog

¹² Serdarević, *Fikihul-ibadat...*, str. 60.

¹³ Serdarević, *Fikihul-ibadat...*, str. 61. Iako ima učenjaka koji smatraju da se vitr može klanjati i poslije nastupanja zore, a prije klanjanja sabaha, većina islamskih učenjaka je mišljenja da je vrijeme vitr-namaza nakon klanjanja jacije i traje do zore.

¹⁴ El-Munziri, *Muslimova zbirka hadisa...*, hadis br. 393., str. 186.

¹⁵ El-Buhari, *Sabihu-l-Buhari...*, tom 1., hadis br. 996., str. 673.

¹⁶ El-Buhari, *Sabihu-l-Buhari...*, tom 1., str. 673.

¹⁷ El-Buhari, *Sabihu-l-Buhari...*, tom 1., hadis br. 998., str. 674.

¹⁸ Ebu Davud, *Sunen Ebu Davuda...*, tom 2., hadis br. 1434., str. 399.; Hakim en-Nejsaburi, *El-Mustedrek 'ala sabihajna...*, tom 1., hadis br. 1121. Ebu Davud nije komentarisao lanac prenosilaca ovog hadisa (šutio je o njemu). Hakim navodi da je ovaj hadis *sahih* prema Muslimovim uvjetima. Hakim pod brojem 1122. navodi ovaj hadis sa drugim lancem prenosilaca i tvrdi da je i ovaj hadis također *sahih*.

¹⁹ Et-Tirmizi, *Tirmizijina zbirka hadisa...*, tom 2., hadis br. 468., str. 249-250.

Tirmizi je napomenuo da ovaj tekst hadisa prenosi samo Sulejman ibn Musa. Međutim kako od ovog Sulejmana prenose hadise svi osim Buharije, a sve ostale ravije su ispravne, ovaj hadis je *sahih*. O ovome vidi: Zafer Ahmed Usmani et-Tehanevi, *I'la' es-Sunen*, Idare el-Kur'an el-ulum el-islamijje, Karači, 1418. h.g., tom 6., hadis br. 1648., str. 18-19.

²⁰ Serdarević, *Fikihul-ibadat...*, str. 96. Na osnovu *sahih* hadisa u kojima se navodi da vitr ima jedan, tri, pet, sedam ili devet rekata, islamski učenjaci su se razišli po ovom pitanju i nemaju jedinstveno mišljenje o tome koliko rekata ima vitr. Učenjaci hanefijske pravne škole saglasni su da vitr ima tri rekata. Ovdje su navedeni neki od njihovih argumenata.

²¹ El-Buhari, *Sabihu-l-Buhari...*, tom 1., hadis br. 1147., str. 779-780.; Muslim, *Sahih Muslim*, Knjiga o Namazu musafira i skraćivanju namaza, hadis br. br. 125 (738), str. 509.

²² Muslim, *Sahih Muslim*, Knjiga o Namazu musafira i skraćivanju namaza, hadis br. 191 (763), str. 530.

²³ Ebu Davud, *Sunen Ebu Davuda...*, tom 2., hadis br. 1362., str. 357. Ebu Davud

nije komentarisao ravije ovog hadisa (šutio je o njima). Ahmed ibn Hanbel, *Musned...*, tom 42., hadis br. 25159., str. 81. Šuajb Arnaut i ostali navode da je hadis *sahih* po Muslimovim uvjetima. Vidi: Isto djelo, fusnota 5., str. 81.

²⁴ Ahmed ibn Muhammed ibn Selame et-Tahavi, *Šerh me'ani el-Asar*, Alem el-Kutub, Bejrut, 1994. godine, tom 1., eser br. 1742., str. 293.; Allama Muhammed ibn Ali en-Nimavi, *Asar es-Sunen*, Mektebe el-Bušra, Karači, 2011. godine, eser br. 618., str. 234. Nimavi navodi da je ovaj eser *sahih*.

²⁵ Ebu Bekr Abdullah ibn Muhammed ibn ebi Šejbe el-'Absi el-Kufi, *Musannif libni ebi Šejbe*, valorizacija: Muhammed Avvama, Dar el-kible li es-sekafe el-islamijje, Džedda, i Muesse 'ulumu el-Kur'an Damask, 2006. godine, tom 4., hadis br. 6891., str. 491.

²⁶ Et-Tahavi, *Šerh me'ani*, tom 1., hadis br. 1667., str. 279.; Bedruddin Ajni navodi da je ovaj hadis *sahih*. Vidi: Bedruddin 'Ajni, *Nuhab el-efkar fi tenkih mebani el-Abbar fi šerh Me'ani el-Asar*, Dar ennevadir, Damask i Bejrut, 1429./2008., tom 5., str. 19-20.

hadisa Et-Tahavi je napisao: "Abdullah ibn Omer, r. a., je upitao Ukbeta: "Znaš li ti koji je dnevni vitr?"", čime mu je htio reći da je noćni vitr isti kao i dnevni vitr. Akšam-namaz ima tri rekata koji se klanjaju s jednim selamom, pa su, prema tome, Abdullahove, r. a., riječi dokaz da vitr ima tri rekata i da se klanja na isti način na koji se klanja akšam-namaz. Zatim je Abdullah citirao poznati hadis Allahovog Poslanika, a. s., ali je svojim ranijim govorom pojasnio da se jedan rekat vitra klanja zajedno sa dva koja je već klanjao i to je vitr."²⁷

Abdullah ibn Mes'ud, r. a., kaže: "Vitr ima tri rekata kao i dnevni vitr – akšam-namaz."²⁸

Abdullah ibn Omer, r. a., prenosi da je Allahov Poslanik, a. s., rekao: "Akšam-namaz je dnevni vitr, pa klanjajte i noćni vitr."²⁹

Amir eš-Ša'bi kaže: "Upitao sam Ibn Abbasa i Ibn Omera: "Kako je Allahov Poslanik, a. s., klanjao noću?" Odgovorio je: "Klanjao je ukupno tri-naest rekata. Klanjao bi osam rekata i tri vitra, a zatim bi klanjao dva rekata kada bi nastupila zora (dva rekata sabahskog sunneta)."³⁰

Sabit kaže: "Imamio nam je Enes, r. a., vitr-namaz. Ja sam bio s njegove desne strane, a majka njegovog djeteta iza nas. Klanjao je tri rekata i nije činio selam osim na kraju namaza. Mislim da je želio da me poduči."³¹

Ebu Halide kaže: "Upitao sam Ebu el-Alijjeta o vitr-namazu, pa je rekao: "Ashabi Muhammeda, a. s., su nas podučili da klanjamo vitr isto kao i akšam (farz) osim što se različito uči na trećem rekatu. Vitr-namaz je noćni vitr, dok je akšam-namaz dnevni vitr."³²

Kasim ibn Muhammed (unuk hazreti Ebu Bekra, r. a.) kaže: "Vidjeli smo, otkako znamo za neke ljude, kako klanjaju vitr sa tri rekata."³³

S'ad ibn Hišam prenosi da mu je hazreti Aiša, r. a., kazala da Allahov Poslanik, a. s., nije predavao selam na dva rekata vitra.³⁴

S'ad ibn Hišam prenosi da je hazreti Aiša, r. a., rekla: "Allahov Poslanik, a. s., bi klanjao tri rekata vitra i ne bi predavao selam osim na kraju namaza. Na isti način vitr je klanjao Omer ibn Hattab, r. a., a od njega su preuzeli stanovnici Medine."³⁵

Hasan kaže: "Muslimani su se složili (idžma) da vitr ima tri rekata, a selam se predaje samo na kraju namaza."³⁶

Na svakom se rekatu (vitr-namaza) učiti Fatiba i sura. I na trećem rekatu uči se Fatiba i sura...³⁷

Abdulaziz ibn Džurejdž kaže: "Upitao sam Majku vjernika, Aišu, r. a.: "Šta je Allahov Poslanik, a. s., učio na vitru?" Odgovorila je: "Na prvom rekatu bi učio Sebbih isme Rabbikel-'A'la, na drugom Kul ja ejjubel kafirun i na trećem Kul huwallahu ehad i Muavezetejni (sure El-Felek i En-Nas)."³⁸

Amra bint Abdurrahman prenosi da je Hazreti Aiša, r. a., rekla: "Allahov Poslanik, a. s., je klanjao tri rekata vitra. Na prvom je učio Sebbih isme Rabbikel-'A'la, na drugom Kul ja ejjubel kafirun i na trećem Kul huwallahu ehad, Kul e'uzu bi rabbil-felek i Kul e'uzu bi rabbil-nas."³⁹

Se'id ibn Džubejr prenosi od Ibn Abbasa, r. a., da je rekao: "Allahov Poslanik, a. s., bi klanjao tri rekata vitra. Na prvom bi učio Sebbih isme Rabbikel-'A'la, na drugom Kul ja ejjubel kafirun i na trećem Kul huwallahu ehad."⁴⁰

²⁷ Et-Tahavi, *Šerh me'ani...*, tom 1., str. 279.

²⁸ Hafiz Ebu Kasim Sulejman ibn Ahmed et-Taberani, *El-Mu'džem el-kebir*, Mektebe ibn Tejmije, Kairo, 2008. godine, tom 9., eser br. 9419., str. 326. Eser je sahih. Et-Tahavi, *Šerh me'ani...*, tom 1., eser br. 1744., str. 294.; Ibn ebi Šejbe, *Musannif...*, tom 4., hadis br. 6779., str. 468. i eser br. 6889., str. 490. Ibn ebi Šejbe ovaj eser navodi sa dva različita lanca prenosilaca i oba su sahih. Vidi: Bedruddin 'Ajni, *Nuhab el-efkar...*, tom 5., str. 107.

²⁹ Imam Ahmed ibn Hanbel, *Musned*, tom 8., hadis br. 4847., str. 456. Šu'ajb Arnaut navodi da su prenosiooci ovog hadisa pouzdani i da su to prenosiooci od kojih su prenosili Buharija i Muslim. Vidi: Isto djelo, funosta br. 1., str. 456.; Ebu Bekr Abdurrezzak ibn Hemmam es-San'ani, *El-Musannef*, valorizacija: Habibur-Rahman el-'Azmi, El-Medžlis el-'ilm, 1970. godine, tom 3., hadis br. 4676., str. 28.

³⁰ Muhammed ibn Jezid Ibn Madže el-Kazvini, *Sunen ibn Madže (prijevod na engleski jezik)*, Dar es-Selam, Rijad, 2007. godine, tom 2., hadis br. 1361., str. 315. Hadis je sahih. Bedruddin Ajni također

navodi da je hadis sahih. Vidi Bedruddin 'Ajni, *Nuhab el-efkar...*, tom 5., str. 21.

³¹ Et-Tahavi, *Šerh me'ani...*, tom 1., eser br. 1747. str. 294. Eser je sahih. Vidi: Bedruddin 'Ajni, *Nuhab el-efkar...*, tom 5., str. 108.

³² Et-Tahavi, *Šerh me'ani...*, tom 1., eser br. 1743., str. 293. Eser je sahih. Vidi: En-Nimavi, *Asar es-Sunen...*, eser br. 621., str. 234.

³³ El-Buhari, *Sahibu-l-Buhari...*, tom 1., eser na str. 672.

³⁴ Imam Ahmed ibn Hanbel, *Musned*, tom 42., hadis br. 25223., str. 126.; Hakim en-Nejsaburi, *El-Mustedrek 'ala sabihajjn...*, tom 1., hadis br. 1140., str. 437. Hadis je sahih.

³⁵ Hakim en-Nejsaburi, *El-Mustedrek 'ala sabihajjn...*, tom 1., hadis br. 1141., str. 438. Hakim navodi da je ovaj hadis sahih a Zehebi se slaže s njim.

³⁶ Ibn ebi Šejbe, *Musannif...*, tom 4., eser br. 6904., str. 492-493.

³⁷ Serdarević, *Fikhul-ibadat...*, str. 96.

³⁸ Et-Tirmizi, *Tirmizijina zbirka hadisa...*, tom 2., hadis br. 462., str. 244. Tirmizi navodi da je hadis hasen-garib; Ebu Davud, *Sunen Ebu Davuda...*, tom 2., hadis br. 1424., str. 393. Ebu Davud nije komentarisao ravije ovog hadisa (Šutio

je o njima). Nimavi navodi da je hadis hasen. Vidi: En-Nimavi, *Asar es-Sunen...*, hadis br. 616., str. 232-233.

³⁹ Ed-Darekutni, *Sunen ed-Darekutni...*, tom 2., hadis br. 1649., str. 343-334. Hadis je sahih li gajrihi. Vidi: Isto djelo, fusnota 1., str. 344.; 'Alauddin Ali ibn Bilban el-Farisi, *Sahib Ibn Hibban bi tertib ibn Bilban*, valorizacija: Šu'ajb Arnaut, Muessese er-risale, tom 6., hadis br. 2432., str. 188. Šu'ajb Arnaut navodi da je hadis hasen. Vidi: Isto djelo, fusnota 2., str. 188.; Hakim en-Nejsaburi, *El-Mustedrek 'ala sabihajjn...*, tom 1., hadis br. 1145., str. 438. Hakim navodi da je ovaj hadis sahih po uvjetima Buharije i Muslima. (Gornji tekst je iz Hakimovog *El-Mustedreka*.)

⁴⁰ Ebu Abdurrahman Ahmed ibn Šuajb ibn Ali en-Nesai, *Sunen en-Nesai (prijevod na engleski)*, Dar es-Selam, Rijad, 2007. godine, tom 2., hadis 1703., str. 505. Hadis je sahih. (Vidi ocjenu hadisa u istom djelu); Et-Tirmizi, *Tirmizijina zbirka hadisa...*, tom 2., hadis br. 461., str. 243.; Ibn Madže, *Sunen ibn Madže...*, tom 2., hadis 1172., str. 207-208. Hadis je sahih. (Vidi ocjenu hadisa u istom djelu).

Ubejj ibn K'ab, r. a., kaže: "Allahov Poslanik, a. s., bi vitru namaz klanjao sa (surama): *Sebbih isme Rabbikel-'A'la, Kul ja ejjubel kafirun i Kul huwallahu ehad.*"⁴¹

Ubejj ibn K'ab, r. a., prenosi da je Allahov Poslanik, a. s., na prvom rekatu vitra učio suru *Sebbih isme Rabbikel-'A'la, na drugom suru Kul ja ejjubel kafirun i na trećem Kul huwallahu ehad. Selam nije predavao osim na kraju namaza. Nakon selama učio je tri puta: "Subhanallahil-melikil-kuddusi."*⁴²

Abdurahman ibn Ebza, r. a., prenosi od svog oca da je Vjerovjesnik, a. s., klanjao vitru-namaz sa *Sebbih isme Rabbikel-'A'la, Kul ja ejjubel kafirun i Kul huwallahu ehad. Kada bi predao selam proučio bi tri puta: "Subhanallahil-melikil-kuddusi", otegnuvši glas kod trećeg izgovaranja.*⁴³

Haris prenosi da je hazreti Alija rekao: "Allahov Poslanik, a. s., bi klanjao vitru s devet kraćih sura (*el-mufessal*). Na prvom rekatu vitra bi učio: "El-Hakumut-tekasur", "Inna enzelnahu fi lejletil-kadr" i "Iza zulziletil-erdü". Na drugom: "Vel-asr", "Iza dzae nasrullahi" i "Inna e'atajnake-leuser". Ina trećem: "Kul ja ejjubel-kafirun", "Tebbet" i "Kul huwallahu ehad".⁴⁴

...A zatim se dignu ruke, donese tekbir i prouči kunut (prije ruku'a).⁴⁵

Asim kaže: "Upitao sam Enesa ibn Malika o kunut-dovu, pa mi je rekao: "Uči se kunut-dova." Upitao sam: "Prije

ili poslije ruku'a." Odgovorio je: "Prije ruku'a." Asim reče: "Neki čovjek mi je rekao da si mu ti kazao da se kunut-dova uči poslije ruku'a." Enes ibn Malik, r. a., reče: "Pogriješio je. Uistinu je Allahov Poslanik, a. s., učio kunut-dovu poslije ruku'a samo jedan mjesec..."⁴⁶

Asim prenosi da je upitao Enesa, r. a., da li se kunut-dova uči prije ili poslije ruku'a, pa mu je Enes, r. a., odgovorio: "Prije ruku'a." Asim reče: "Zaista ljudi smatraju da je Allahov Poslanik, a. s., učio kunut-dovu poslije ruku'a." Enes, r. a., reče: "Allahov Poslanik, a. s., je (poslije ruku'a) učio kunut-dovu samo jedan mjesec moleći Allaha protiv ljudi koji su ubili neke njegove ashabe koji su bili poznati učači Kur'ana."⁴⁷

Ubejj ibn K'ab, r. a., prenosi da je Allahov Poslanik, a. s., na vitru namazu učio kunut-dovu prije ruku'a.⁴⁸

Abdurrahman ibn Ebza prenosi od svog oca, a on od Ubejj ibn K'aba, r. a., da je rekao: "Allahov Poslanik, a. s., bi klanjao tri rekata vitra. Na prvom bi učio: *Sebbih isme Rabbikel-'A'la, na drugom: Kul ja ejjubel kafirun i na trećem: Kul huwallahu ehad. Kunut-dovu bi učio prije ruku'a. A kada bi završio s namazom rekao bi tri puta: "Subhanallahil-melikil-kuddusi" otegnuvši glas pri zadnjem učenju.*"⁴⁹

Abdurrahman ibn el-Esved prenosi od svog oca da je rekao:

"Abdullah ibn Mes'ud ne bi učio kunut-dovu osim na vitru, a na vitru bi kunut-dovu učio prije ruku'a."⁵⁰

Alkama prenosi da su Abdullah ibn Mes'ud i ashabi Allahovog Poslanika, a. s., učili kunut-dovu na vitru prije ruku'a.⁵¹

El-Esved ibn Jezid prenosi da je Omer, r. a., učio kunut-dovu na vitru prije ruku'a.⁵²

Abdurahman ibn el-Esved prenosi od svog oca da je rekao: "Abdullah ibn Mes'ud bi nakon učenja Kur'ana (na trećem rekatu vitra) izgovorio tekbir, a potom bi proučio kunut-dovu. Nakon što bi proučio kunut-dovu ponovo bi izgovorio tekbir a zatim bi otišao na ruk'u."⁵³

Mugire prenosi da je Ibrahim rekao: "Podigni ruke kod kunut-dove."⁵⁴

Abdurahman ibn el-Esved prenosi od svog oca da je rekao: "Abdullah ibn Mes'ud bi podizao ruke prije kunut-dove na vitru-namazu."⁵⁵

El-Esved kaže: "Abdullah ibn Mes'ud bi na zadnjem rekatu vitra proučio *Kulhuwallahu ehad*, a zatim bi podigao ruke i proučio kunut-dovu prije ruku'a."⁵⁶

Hammad prenosi da je Ibrahim rekao: "Učenje kunut-dove prije ruku'a u vitru-namazu je vadžib u mjesecu ramazanu i mimo njega. Pa kada hoćeš da proučiš kunut-dovu izgovori tekbir, a kada kreneš na ruk'u također izgovori tekbir."⁵⁷

⁴¹ Ibn Madže, *Sunen ibn Madže...*, tom 2., hadis 1171., str. 207. Hadis je *sahih*. (Vidi ocjenu hadisa u istom djelu); Ebu Davud, *Sunen Ebu Davouda...*, tom 2., hadis br. 1423., str. 392. Ebu Davud nije komentarisao ravije hadise.; En-Nesai, *Sunen en-Nesai...*, tom 2., hadis 1701., str. 504. Hadis je *sahih*. (Vidi ocjenu hadisa u istom djelu).

⁴² En-Nesai, *Sunen en-Nesai...*, tom 2., hadis br. 1730., str. 517.; Hadis je *sahih*. (Vidi ocjenu hadisa u istom djelu).

⁴³ Hafiz Ebu Kasim Sulejman ibn Ahmed et-Taberani, *El-Mudžem el-evsat*, Dar el-haremejn, Kairo, 1415./1995., tom 8., hadis br. 8115., str. 108.; Et-Tahavi, *Šerh me'ani...*, tom 1., hadis br. 1735. i 1736., str. 292.; En-Nesai, *Sunen en-Nesai...*, tom 2., hadis br. 1733., str. 519. Hadis je *sahih*. (Vidi ocjenu hadisa u istom djelu).

⁴⁴ Et-Tahavi, *Šerh me'ani...*, tom 1., hadis br. 1724., str. 290. Hadis je *sahih*. Vidi:

Bedruddin 'Ajni, *Nuhab el-efkar...*, tom 5, str. 85.

⁴⁵ Serdarević, *Fikihul-ibadat...*, str. 96.

⁴⁶ El-Buhari, *Sahihul-Buhari...*, tom 1., hadis br. 1002., str. 677.

⁴⁷ Muslim, *Sahih Muslim*, Knjiga o džamijama i mjestima za obavljanje namaza, hadis br. 301 (677), str. 469.

⁴⁸ Ibn Madže, *Sunen ibn Madže...*, tom 2., hadis 1182., str. 213. Hadis je *sahih*. (Vidi ocjenu hadisa u istom djelu).

⁴⁹ En-Nesai, *Sunen en-Nesai...*, tom 2., hadis br. 1700., str. 503-504. Hadis je *sahih*. (Vidi ocjenu hadisa u istom djelu).

⁵⁰ Et-Tahavi, *Šerh me'ani...*, tom 1., eser br. 1506., str. 253. Eser je *sahih*. Vidi: Bedruddin 'Ajni, *Nuhab el-efkar...*, tom 4., str. 384.; Hafiz Ebu Kasim Sulejman ibn Ahmed et-Taberani, *El-Mudžem el-kebir*, Mektebe ibn Tejmije, Kairo, 2008. godine, tom 9., eser br. 9165, str. 272. Eser je *hasen* (Vidi ocjenu esera u istom djelu).

⁵¹ Ibn ebi Šejbe, *Musannif...*, tom 4., eser br. 6983., str. 521. Eser je *hasen*. Vidi: Ibn Hadžer el-'Askalani, *Ed-Diraje...*, tom 1., str. 194.

⁵² Ibn ebi Šejbe, *Musannif...*, tom 4., eser br. 6972., str. 519-520.

⁵³ Ibn ebi Šejbe, *Musannif...*, tom 4., eser br. 7021., str. 530.

⁵⁴ Ibn ebi Šejbe, *Musannif...*, tom 4., hadis br. 7026., str. 531.

⁵⁵ Ibn ebi Šejbe, *Musannif...*, tom 4., hadis br. 7027. i 7028. str. 531.

⁵⁶ Ebu Abdullah Muhammed b. Ismail El-Buhari, *Kitab ref'u el-jedjen fi es-salah*, Dar Ibn Hazm, Bejrut, 1416/1996., hadis br. 163., str. 146-147.

⁵⁷ Ebu Abdullah Muhammed ibn Hasan eš-Šejbani, *Kitab el-Asar*, Dar kutub el-'ilmijje, Bejrut, 1993. godine, eser br. 212., str. 579. Ovaj eser je *sahih*. Vidi: En-Nimavi, *Asar es-Sunen...*, eser br. 634., str. 240.

Mugire prenosi da je Ibrahim o kunut-dovi na vitru govorio: "Uči se prije ruku'a nakon što se završi s učenjem Kur'ana (na kijamu)." ⁵⁸

Ibrahim Neha'i kaže: "Ruke se podižu u sedam situacija: kod početnog tekbira u namazu, kod tekbira za kunut-dovu, kod bajramskih tekbira, kod selma Hadžerul-esveda, na Safi i Mervi, na Arefatu i na džemretima." ⁵⁹

Ebu Jusuf kaže: "Prilikom podizanja ruku kod početnog tekbira, kod bajramskih tekbira, kod tekbira prije kunut-dove i kod tekbira prilikom istilama (pozdravljanja) Hadžerul-esveda, to se čini tako da gornji dio šake bude okrenut prema licu. A u ostale tri situacije dlanovi se okreću prema licu." ⁶⁰

Tahavi kaže: "Što se tiče podizanja ruku prilikom učenja tekbira prije kunut-dove, taj tekbir je dodatak u vitru-namazu i svi koji uče kunut-dovu prije ruku'a slažu se u tome da se zajedno s tekbirima prije kunut-dove podižu ruke. Zapravo, ruke se podižu prilikom učenja svih tekbira koji se dodaju nekom namazu. Isto tako, bajramski tekbiri se dodaju prilikom klanjanja bajram-namaza, pa se i kod izgovaranja ovih tekbira podižu ruke." ⁶¹

**Sunnet je proučiti ovu kunut-dovu:
"Allahumme inna neste'inuke..."** ⁶²

Allahov Poslanik, a. s., učio je različite tekstove kunut-dove, pa su i ashabi po ovom pitanju postupali različito. Kod nas je uobičajeno, na osnovu prakse hazreti Omera, Osmana, Alije, Abdullaha ibn Mes'uda i drugih ashaba, r. a., da se uči jedna od varijanti dove: *Allahumme inna neste'inuke ve nestagfiruke nestehdike ve nu'minu bike...* Interesantno je da je ova dova bila objavljena u Kur'anu,

pa je njen tekst derogiran, ali su je ashabi nastavili učiti u namazu kao kunut-dovu. Abdullah ibn Abbas, r. a., prenosi da je Omer, r. a., (koji je ponekad u vrijeme rata na sabah-namazu učio kunut-dovu) na sabah-namazu proučio u kunut-dovi dvije sure (*Allahumme inna neste'inuke* i *Allahumme ijake na'budu*). ⁶³ Ashabi su, dakle, ove dvije dove nazivali surama. Imena ovih sura su: *El-Hal'u* (سورة الحلقم) i *El-Hafdu* (سورة الحفد). U Mushafu ashaba Ubejj ibn Ka'ba ove dvije sure nalazile su se između sura *El-'Asr* i *El-Humezeh*. ⁶⁴ Hazreti Omer, r. a., je ponekad prije ove kunut-dove učio Bismilu kao što se to općenito čini kada se uči Kur'an. ⁶⁵ U nastavku ćemo navesti predanja od ashaba koji su učili ovu kunut-dovu.

'Ubejd ibn 'Umejr prenosi da je klanjao za hazreti Omerom, r. a., sabah, pa je nakon ruku'a proučio sljedeću kunut-dovu: "*Allahumme inna neste'inuke ve nestagfiruke ve nusni 'alejkel-hajre kullehu, neškuruke vela nekfuruke, ve nable'u ve netruku men jefdzuruke. Allahumme ijake na'budu ve leke nusalli ve nesdzudu v e ilejke nes'a ve nahfidu, nerdžu rahmeteke ve nahša 'azabeke inne 'azabekel-džidde bil-kuffari mulhik.*" ⁶⁶

Ebu Abdurrahman kaže: "Abdullah ibn Mes'ud nas je podučavao da učimo sljedeću kunut-dovu: "*Allahumme inna neste'inuke ve nestagfiruke ve nusni 'alejkel-hajre, vela nekfuruke, ve nable'u ve netruku men jefdzuruke. Allahumme ijake na'budu ve leke nusalli ve nesdzudu ve ilejke nes'a ve nahfidu, nerdžu rahmeteke ve nahša 'azabeke inne 'azabekel-džidde bil-kuffaril mulhik.*" ⁶⁷

El-Itkan fi 'ulum el-Kur'an, Medžme'a el-Melik Fehd littiba'aa el-mushaf eš-šerif, Medina, 1426. h. g., tom 2., str. 420.

⁶⁵ Ibn ebi Šejbe, *Musannif...*, tom 5., hadis br. 7104., str. 37

⁶⁶ Et-Tahavi, *Šerh me'ani...*, tom 1., hadis br. 1475., 1476., 1478., str. 249-250.; Ibn ebi Šejbe, tom 5., hadis br. 7100., str. 35.

⁶⁷ Ibn ebi Šejbe, *Musannif...*, tom 4., hadis br. 6965., str. 518.

Abdurrahman ibn Suvejd el-Kahili kaže: "Alija, r. a., je na sabah-namazu (kao i hazreti Omer u vrijeme rata) učio u kunut-dovi ove dvije sure: "*Allahumme inna neste'inuke ve nestagfiruke ve nusni 'alejke, vela nekfuruke, ve nable'u ve netruku men jefdzuruke. Allahumme ijake na'budu ve leke nusalli ve nesdzudu v e ilejke nes'a ve nahfidu, nerdžu rahmeteke ve nahša 'azabeke inne 'azabekel-džidde bil-kuffari mulhik.*" ⁶⁸

Ibrahim je rekao: "Na vitru uči sljedeću kunut-dovu: *Allahumme inna neste'inuke ve nestagfiruke.*" ⁶⁹

Ovdje je važno napomenuti da se prema hanefijskom mezhebu ruke drže svezane na pojasu prilikom učenja kunut-dove.

I ova je dova lijepa, ko može, nek i nju prouči: "Allahummehdini fi men bedejte..." ⁷⁰

Hasan, sin Alije, r. a., (unuk Allahovog Poslanika, a. s.) kaže: "Moj djed me je poučio riječima koje ću učiti kao kunut-dovu na vitru: "*Allahummehdini fi men bedejte, ve 'afini fi men afejte, ve teveleni fi men tevellejte, ve barik li fi ma 'atajte ve kini šerre ma kadajte, fe inneke tekdi ve la jukda alejke. Ve innehu la jezillu men valejte ve la jeizzu men 'adejte, tebarekte Rabbena ve tealejte.*" ⁷¹

'Ubejd ibn 'Umjer prenosi da je Ibn Abbas na vitru proučio sljedeću kunut-dovu: "*Lekel-hamd, miles-se-mavatis-seb'i ve milel-erdis-seb'i ve ma bejnehumina min šejin ba'd. Ehlu-sena'i vel-medžd. Ehakku ma kalel-'abdu ve kulluna leke 'abd: La mani'a lima a'tajte ve la mu'tije lima mena'te ve la jenfe'u zel-džeddi minkel- džedd.*" ⁷²

⁵⁸ Ibn ebi Šejbe, *Musannif...*, tom 4., eser br. 6981., str. 521.

⁵⁹ Et-Tahavi, *Šerh me'ani...*, tom 2., eser br. 3825., str. 178. ⁶⁰

⁶⁰ Et-Tahavi, *Šerh me'ani...*, tom 2., str. 178.

⁶¹ Et-Tahavi, *Šerh me'ani...*, tom 2., str. 178.

⁶² Serdarević, *Fikihul-ibadat...*, str. 96.

⁶³ Et-Tahavi, *Šerh me'ani...*, tom 1., hadis br. 1477., str. 250.

⁶⁴ Hafiz Ebu Fadl Dželaluddin Abdurahman ibn Ebi Bekr es-Sujuti,

⁶⁸ Ibn ebi Šejbe, *Musannif...*, tom 5., hadis br. 7102., str. 36.

⁶⁹ Ibn ebi Šejbe, *Musannif...*, tom 4., hadis br. 6964., str. 518.

⁷⁰ Serdarević, *Fikihul-ibadat...*, str. 96.

⁷¹ Ebu Davud, *Sunen Ebu Davuda...*, tom 2., hadis br. 1425., str. 393-394. (Ovo je tekst Ebu Davuda) Ibn ebi Šejbe, *Musannif...*, tom 4., hadis br. 6961., str. 515-518.

⁷² Ibn ebi Šejbe, *Musannif...*, tom 4., hadis br. 6962., str. 517.

Lijepo je nakon vitr-namaza tri puta proučiti: Subhanallahil-melikil-kuddusi.

Ubejj ibn K'ab, r. a., prenosi da je Allahov Poslanik, a. s., na prvom rekatu vitra učio suru *Sebbih isme Rabbikel-'Ala*, na drugom suru *Kul ja ejjubel kafirun* i na trećem *Kul huvallahu ehad*. Selam nije predavao osim na kraju namaza. Nakon selama učio je tri puta: *Subhanallahil-melikil-kuddusi*.⁷³

Abdurahman ibn Ebza, r. a., prenosi od svog oca da je Vjerovjesnik, a. s., klanjao vitr-namaz sa *Sebbih isme Rabbikel-'Ala*, *Kul ja ejjubel*

kafirun i *Kul huvallahu ehad*. *Kada bi predao selam proučio bi tri puta: "Subhanallahil-melikil-kuddusi", podigavši (otegnuvši) svoj glas kod trećeg izgovaranja.*⁷⁴

Zaključak

U ovom radu smo naveli neke od argumenata na kojima se temelje propisi hanefijskog mezheba o vitr-namazu. Prema tome, klanjanje vitr-namaza je vadžib, obaveza koja je blaža od farza, ali jača od sunneta. Onaj ko ne klanja vitr-namaz, naklanjati će

ga. Vitr namaz se klanja nakon jacije do zore. Lijepo je, osobi koja to može, da vitr klanja pred zorom. Vitr ima tri rekata, a selam se predaje na kraju namaza. Na trećem rekatu nakon proučene sure, prije odlaska na ruku, izgovorit će se tekbir i podignuti ruke do mehkkih dijelova uha (kao kod početnog tekbira), a zatim će se ruke svezati na pojasu i proučit će se kunut-dova. Nakon toga će se ponovo izgovoriti tekbir i učiniti ruku. Uobičajeno je da se prouči sljedeća kunut-dova: "Allahumme inna neste'inuke" a može i dova "Allahummehdini".

⁷³ En-Nesai, *Sunen en-Nesai...*, tom 2., hadis br. 1730., str. 517. Hadis je sahih. (Vidi ocjenu hadisa u istom djelu).

⁷⁴ En-Nesai, *Sunen en-Nesai...*, tom 2., hadis br. 1733., str. 519.; Hadis je sahih. (Vidi ocjenu hadisa u istom djelu). Ibn

ebi Šejbe, *Musannif...*, tom 4., hadis br. 6944., str. 510.

Literatura

- Ebu Davud, *Sunen Ebu Davuda*, prijevod i komentar Mahmut Karalić, Novi Pazar, 2012.
- Ed-Darekutni, Hafiz Ali ibn Omer, *Sunen ed-Darekutni*, Muessese er-risale, bez godine izdanja.
- El-'Ajni, Bedruddin Ebu Muhammed Mahmud ibn Ahmed, *Umde el-Kari šerh Sahih el-Buhari*, Dar el-kutub el-'ilmijje, Bejrut, prvo izdanje 2001.
- Bedruddin 'Ajni, *Nuhab el-efkar fi tenkih mebani el-Ahbar fi šerh Me'ani el-Asar*, Dar en-nevadir, Damask i Bejrut, 1429./2008.
- El-'Askalani, Ebu Fadl Šihabuddin Ahmed ibn Ali ibn Hadžer, *Ed-Diraje fi tabridž ehadis el-Hidaje*, Dar el-Ma'rife, Bejrut, bez godine izdanja.
- El-Buhari, Ebu Abdullah Muhammed b. Ismail, *Kitab ref'u el-jedjen fi es-salah*, Dar Ibn Hazm, Bejrut, 1416/1996.
- El-Buhari, Muhammed b. Ismail, *Sabihu-l-Buhari Buharijeva zbirka hadisa 1*, s arapskog preveli Hasan Škapur ..., Visoki saudijski komitet za pomoć Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2008.
- El-Farisi, 'Alauddin Ali ibn Bilban, *Sahih Ibn Hibban bi tertib ibn Bilban*, valorizacija: Šu'ajb Arnaut, Muessese er-risale, bez godine izdanja.
- El-Hejsemi, Nuruddin Ali ibn ebi Bekr ibn Sulejman el-Misri, *Medžme'a ez-zevaaid ve menbe'a el-fevaaid*, Dar el-kutub el-'ilmijje, Bejrut, 2001.
- El-Kazvini, Muhammed ibn Jezid Ibn Madže *Sunen ibn Madže (prijevod na engleski jezik)*, Dar es-Selam, Rijad, 2007.
- El-Kufi, Ebu Bekr Abdullah ibn Muhammed ibn ebi Šejbe el-'Absi, *Musannif libni ebi Šejbe*, valorizacija: Muhammed Avvama, Dar el-kible li es-sekafe el-islamijje, Džedda, i Muessese 'ulumu el-Kur'an Damask, 2006.
- El-Munziri, *Muslimova zbirka hadisa – sažetak*, prijevod s arapskog Muhamed Mrahorović..., El-Kalem, Sarajevo, 2004.
- En-Nejsaburi, Imam Hafiz Ebu Abdullah Hakim *El-Mustedrek 'ala sahibajin*, Daru el-haremejn li et-tiba'ati ve en-nšri'i ve et-tevzi'i, prvo izdanje, Kairo, 1997.
- En-Nejsaburi, Ebu Husejn Muslim ibn Hadždžadž el-Kušejri, *Sahih Muslim*, Dar el-kutub el-'ilmijje, Bejrut, 1991.
- En-Nesai, Ebu Abdurrahman Ahmed ibn Šuajb ibn Ali *Sunen en-Nesai (prijevod na engleski)*, Dar es-Selam, Rijad, 2007.
- En-Nimavi, Allama Muhammed ibn Ali *Asar es-Sunen*, Mektebe el-Bušra, Karači, 2011.
- Es-San'ani, Ebu Bekr Abdurrezzak ibn Hemmam, *El-Musannef*, valorizacija: Habibur-Rahman el-'Azmi, El-Medžlis el-'ilm, 1970.
- Es-Sujuti, Hafiz Ebu Fadl Dželaluddin Abdurahman ibn Ebi Bekr, *El-Itkan fi 'ulum el-Kur'an*, Medžme'a el-Melik Fehd littiba'aa el-mushaf eš-šerif, Medina, 1426. h. g.
- Eš-Šejbani, Ebu Abdullah Muhammed ibn Hasan, *Kitab el-Asar*, Dar kutub el-'ilmijje, Bejrut, 1993.
- Et-Taberani, Hafiz Ebu Kasim Sulejman ibn Ahmed, *El-Mudžem el-evsat*, Dar el-haremejn, Kairo, 1415./1995.
- Et-Taberani, Hafiz Ebu Kasim Sulejman ibn Ahmed, *El-Mudžem el-kebir*, Mektebe ibn Tejmijje, Kairo, 2008.
- Et-Taberani, El-Hafiz Ebu Kasim Sulejman ibn Ahmed ibn Ejjub el-Luhami, *Musned eš-Šamijin*, Muessese er-risale, Bejrut, 1409./1989.
- Et-Tahavi, Ahmed ibn Muhammed ibn Selame, *Šerh me'ani el-Asar*, Alem el-Kutub, Bejrut, 1994.
- Et-Tehanevi, Zafer Ahmed Usmani, *I'la' es-Sunen*, Idare el-Kur'an el-ulum el-islamijje, Karači, 1418. h. g.
- Et-Tirmizi, Ebu Isa *Tirmizijina zbirka hadisa*, prijevod i komentar prof. Mahmut Karalić, Elči Ibrahim-pašina medresa, 1999.
- Ibn Enes, Malik, *Muvetta'*, valorizacija: Muhammed Fuad Abdalbaki, Dar ihja' et-turas el-'arebijj, Bejrut, 1985.
- Ibn Hanbel, Ahmed, *Musned*, Muessese er-risale, Bejrut, 1997.
- Serdarević, Muhamed Seid, *Fikhu-l-ibadat*, Vrhovno islamsko starješinstvo u SFRJ, Sarajevo, 1968.

Summary

SALATU-L-WITR IN THE SUNNAH
OF THE MESSENGER OF ALLAH –
A CONTRIBUTION TO THE ARGUMENTATION
GIVEN IN HANEFI MAZHAB AND THE ISLAMIC
TRADITION OF BOSNIAKS

Hafiz Elvir Duranović

In the last two decades the Islamic tradition of Bosniaks has been facing the criticism of “the people of the hadith” who have been, relying primarily upon the hadith and the studies of the hadith, challenging some of the teachings of the hanefi mazhab. In this article the author presents the arguments based upon the Qur’an, Sunnah of the Messenger of Allah s.w.s, and the practise of *selefi-salib*, that are in support of the teachings of the Hanafi mazhab and consequently the Islamic tradition of Bosniaks.

Key words: salatu-l-witr, wajib salah, number of the rakaats of salati-l-witr, kunut-dua, hanefi mazhab, Islamic tradition of Bosniaks

الموجز

صلاة الوتر في سنة رسول الله صلى الله عليه وسلم – أدلة حكم
الوتر في المذهب الحنفي والتراث الإسلامي عند البشائقة

الحافظ ألفير دورانوفيتش

يتعرض التراث الإسلامي عند البشائقة في السنوات العشرين الأخيرة إلى انتقادات «أهل الحديث» الذين يسعون للتشكيك في صحة بعض الأحكام في المذهب الحنفي، مستندين في الأساس إلى الحديث النبوي وعلومه. يقدم الكاتب في هذا العمل – مستندا إلى القرآن الكريم وسنة رسول الله صلى الله عليه وسلم وآراء السلف الصالح – الأدلة التي تؤيد المذهب الحنفي، وبالتالي التراث الإسلامي عند البشائقة بشأن توقيت صلاة الوتر وكيفية أدائها.

الكلمات الرئيسية: الوتر، صلاة الوتر، الصلاة الواجبة، عدد ركعات صلاة الوتر، دعاء القنوت، المذهب الحنفي، التراث الإسلامي عند البشائقة.